

GEORGIUS HERBERTVS,

Livonius.

LXXXIII.

caput *caput* *caput*, *cacoehymia* desiderat. Quare inter initia, si alvus sit astrictior: leni pharmaco, aut clystere, aut glande, aperiatur, ut quod in primis vis heret, expurgetur. Cum enim natura motus plerumq^{ue} expellentibus sit adjuvandus: impedimenta auferri oportet, quae vim illorum tardare, aut retundere possent.

LXXXIV.

Ejusmodi lenia & benigna pharmaca sunt: jujuba, pruna praesertim acetosa, tamarindi, manna, cassia (quam siliquam Aegyptiam esse volunt) syrupus ex multiplici rosarum infusione, & similia: quae, praeterquam quod alvum molliunt partim refrigerando, serorem sanguinis mitiorem reddunt: partim moderate astringendo, interna roborant, viresq^{ue} tuentur. Possunt haec, tum inter sese, tum cum convenientibus aliis, prout res postulat, commisceri. Avicenna illorum nonnulla, cum cibariis exhibet.

LXXXV.

Fortiora omnia, toto morbi decursu vitentur: ne eorum veherentia, aut conatus natura reprimatur: aut exitialis fluxus alvi concitetur: à quo o-

mmi tem-

nni tempore, summo studio cavendum est. Vbi igitur inclinante quoque malo, aut non longe post, superesse aliquid pravi in ventre videtur: id et ipsum benigne subducatur. Alioquin abstinendum si tranquilla omnia in agro appareant.

LXXXVI.

Lactentium curatio tota, quod ad interna remedia attinet, in nutricum dieta et medicatione, posita est. Nam in lacte, facultates ciborum et medicamentorum, praesertim purgantium, tot etiam mutationibus precedentibus, conservantur.

LXXXVII.

Porro considerandum est, utrum natura satis fortiter materiam ad cutem expellat: an segnius suo fungatur munere. Si per se ad expellendum sufficit: ijs, quae vehementius aperiendo eam adjuvent, minime opus est, ne calefacientium intempestivo usu, febris augeatur.

LXXXVIII.

Si segnius natura operatur, quod ex tarda variolarum et morbillorum eruptione, et paucorum numero colligitur: iuvanda est ijs, quae et materiam paulo magis fundendo, et meatus aperiendo, expulsionem faciliorem reddant.

E Misc-

Misceantur autem cum aperientibus, refrigerantia, ea analogia, ut ab his, illa aliquantulum superentur: præsertim inter initia, quando metus est, ne ex fervore sanguinis, interiora afficiantur. Alias plus ponderis habeant, quæ aperiunt. Semper verò aliquid adjiciatur de astringentibus, quæ ad munienda quoque interna non parum momenti afferunt. Neque omittenda sunt, quæ malignitati adversantur, si de hac etiam sit suspicio, ut pestilenti temporis constitutione.

XC.

Aperiunt: Radix, & semen fœniculi: radix pimpinella, dictamni albi: folia capillorum Veneris: lacca Arabum, ficus sicca, passula enucleata, jus cicerum rubrorum. Refrigerant: endivia, cichorium, acetosa, lactuca, nymphaea, plantago, portulaca, hordeum, succus mali citrij & limonum, pruna acida, trochisci de camphora. Astringunt & refrigerant simul: omphacium simplex, succus mali granati acidi, dactylorum & mororum immaturorum, rhus obsoniorum, succus inspissatus ribium, syrupus de agresta, trochisci de spodio. Adduntur aperientibus lentes excorticatæ, quæ peculiari

culiari vi quadā sicuti & ficus expulsionē humorum
ad cutem promovent. Atq; haec omnia, vario mo-
do & mensura inter se miscentur, pro morbi natu-
ra & temporibus.

XCI.

Quamprimum Variola & morbilli se forās
dant, de muniendis adversus horum injurias mem-
bris cum externis, tum internis, cogitatio suscipien-
da est. Et quae ad internorum defensionem perti-
nent: pleraq; ea sunt, quae haecenus de curatione
exposuimus. Univerſa enim illa, eō spectant, ut
praesidijs hisce, humores ab internis ad exteriora re-
vellantur.

XCII.

Avicenna peculiariter in internis, pulmonis,
& intestinorum rationem habet, ne exulceratio ijs
accidat. Pulmoni conducunt: lohoch de lentibus,
de tussilagine, de papavere, syrupus jujubinus, de
succo violarum, diatragacanthum frigidum. Intesti-
na roborant, ab initio: syrupus & mira cydonio-
rum, syrupus myrtinus, lentes bis cocta cum aqua
plantaginis, potus in quo chalybs ignitus aliquoties
sit extinctus. Quando autem in fine agritudinis,
fluxus ventris accesserit: si ex Variolis ille existat,

E ij intestina

intestina occupantibus: medetur clysteres, ex astringentibus infusi: vel per os exhibiti trochisci de spodio, rob de ribes, cum semine acetosa, & quae huius generis sunt alia. Sin ex relicta ibi sit materia, acri et maligna, coercendus non est: sed leniter iuvandus, cum rhabarbaro, myrobalanis, & similibus: additis, quae humoris acrimoniam obtundant, alijsq³, quae ad dysenteriam prohibendam, usurpari solent.

XCLII.

Externa, quibus defensio potissimum debetur, sunt: Oculi, os & fauces, aures, & superiora narium: quae visu, omnia explorare licet. Ab oculis, impetum humorum repellant: aqua rosarum vel plantaginis, in qua rhus obsoniorum maceratum sit: vel aqua pura, in qua aurum sit extinctum. Si dolor urgeat, prodest lac chalybeatum, mixtum cum aqua rosarum, addito momento myrrha, si pruritus simul sit molestus. Quod si ichorum tenacitate, oculi claudantur, ut in variolis fieri solet: lacte tepente, leniter applicato, aperiuntur.

XCLIII.

Ori & faucibus quoq³ prospiciendum est: cum impedita respiratione & deglutitione, parum spei sit reliquum.

reliquum. Parentur ergo collutiones & gargarisimi,
ex refrigerantibus & astringentibus, modiceq; ex-
tergentibus, qualia sunt: succus granatorum, dia-
moron, rob nucum, decoctum & aqua plantaginis,
prunella, cum melle rosato colato. Pueris, qui gar-
garizare nequeunt, fauces & palatum sepius cum
lineteolo, circa bacillum involuto, liniantur, ex rob
sive succo medicato nucum, mororum, vino grana-
torum, & similibus.

XCV.

Aures, si fluant: curandum est, ut aperta ma-
neant. Si dolore affligantur; spongiam in aqua
tepente, cum oleo rosato mixta, immersam, ijs per in-
tervalla applicare convenit.

XCVI.

Nonnunquam nares à pustulis, ita obturan-
tur, ut negato per has spiritu, os & fauces impense
desiccantur. Quod ut caveatur jubentur agri attra-
here poscam, aut vaporem excipere, ex decocto ro-
sarum, plantaginis, myrti, omphacij.

XCVII.

Quae cruda diu ac dura manent Variola: ea-
rum maturationem quidam ex Rhase adjuvant,
E iij vapore

vapore aqua, in qua chamemalum sit coctum: aut fo-
tu, ex decocto, malva & ficum. Quod tamen cau-
te est agendum: cum post ejusmodi fomenta humi-
da, egri ab occurſu aeris frigidiusculi, ita accurrate
prohiberi vix poſſint.

XCVIII.

Solent variola, dum maturantur, pruritu ma-
gis moleſtae eſſe. Materia enim, quae in ſaniem con-
vertitur, paulatim acrior reddita, dum ſub cute
diſſipari mox nequit: triſtem eam ſenſus perceptio-
nem efficit. Cavendum ergo, eo in primis tempore,
ne manibus ab egro contractentur puſtulae, aut ſcal-
pantur: unde foeda cicatrices relinquuntur. Com-
pertum eſt, juvare, ſi ramulo abſinthij vel abrota-
ni, ſapius ac leniter percutiantur: deterſis ita
meatibus, materiaq; ad reſolutionem preparata.

XCIX.

Postquam variola ſatis maturata ſunt, id
quod poſt ſeptimum diem, ex earum ad albedi-
nem declinatione, ex mollitie, & doloris remiſſione,
apparet: Arabes eas perforare jubent, niſi ſponte
ſua aperiantur: ne ſanies diutius coercita, vel re-
tro cedat, vel acrior facta, cutem profundius exedat.

Aperi-

Aperiantur autem magna, aut qua plures in uno quasi ventre continentur: saniesq; molliter abstergatur. Compungantur singula locis duobus aut tribus, ne pustula mox occludantur: acu aurea, ut Arabes precipiunt. Veteres, et magnopere commendant, ad ulcera. Forceps autem damnatur: quia pelle ablata, ulcuscula nuda aëri exponit, & crustas tenaces relinquit, qua sine dolore avelli à cute non possunt.

CI.

Ad variolas apertas, ut sensim exsiccentur, Arabes aquam salis, cum paucocroco adhibent: aut decoctum, vel suffitum etiam ex tamarisco, myrto, rosis, santalis: aut si res citius expedienda sit, recumbere jubent, super farinis oryzae, milij, fabarum, hordei. Commodius asperguntur variola farinis, cum pulvere thuris, mastiches, myrrha mixtis.

CII.

Non autem ante completam maturationem, fiat exsiccatio, ne pustulis clausis, ulcuscula deteriora gignantur: aut dolor, salis aspersione excitetur. Qui etiam cavebitur, si minores solum: non maiores, aut qua recens rupta sunt, saliantur.

Verum

CIII.

Verum hic etiam sapè prestat, præsertim ubi sanies in variolis alba & bene cocta apparet, negotium totum natura permittere: ne exhausta bona sanie, novi ichores acres attrahantur. Nam experientia cognitum est, quibus sponte sua variola, tum aperta sunt, tum exsiccata: eos facilius, nulla etiam vestigiorum deformitate relicta, ab ijsdem fuisse sanatos.

CIII.

Ut exsiccatis probè variolis, crustæ citius decidant: oleo, vel unguento rosato, ab Arabibus inunguntur. Antequam verò arecant, oleum applicare non convenit: quoniam sordes congestas, ulcusculis affigeret. Quod si verò ulcera diutius relinquantur, ad consolidanda ea, utilia sunt: unguentum album camphoratum, de cerussa, de lithargyro.

CV.

Sæpenumerò usu venit, ut à sanatis variolis, vestigia in cute relinquantur, quæ sunt: fædus color, foveæ, & cicatrices turpes, cum in toto corpore, tum in facie cumprimis, ubi deformitas illa magis apparet. Delentur hæc, ijs, quæ detergant, carnem replent

replent, & cutem emolliunt ac complanant: adhibita simul, proba & conveniente victus ratione,

CVI.

Color fœdus tollitur frequenti ablutione, qua fit, decocto lupinorum, fabarum, hordei, radicum arundinis ustarum: succo limonum, sapone cum nistro, & similibus. Ad soveas explendas, laudatur pinguedo humana. Plus juvat, si frictiones molles primum fiant, secundum omnes musculorum fibras. Deinde perfusio ex aqua, vel hydreleo tepente. Post inunctio cum oleo costino, vulpino, irino, ut sanguis ita ad cutem trahatur. Nam in *induratis*, hic minus convenit. Cibi toto eo tempore offerantur, bonum & copiosum sanguinem generantes. Cicatricum deniq; duricie ac deformati, medentur: oleum liliorum alborum, de vitellis eorum, unguentum citrinum: etsi hæc longo etiam vix tempore juvant. Fit & quandoq; ut pili cadant, corrosa eorum radice: quod malum, suis etiam remedijs propulsatur.

CVII.

Quod deniq; ad res non naturales reliquas attinet, & somnus sit moderatus, ne diutius retentio intus calore, astus ingravescat, caputq; vaporibus

F magis

magis repleatur: & moderata sint vigilia, ne ni-
mium resolutis spiritibus, virtus deficiat. Aeger,
corpore quiescat: ne calor dissipetur, qui in expul-
sionem materia incumbit. Incipientibus tamen Va-
riolis, lenes brachiorum & crurum frictiones, non
improbantur: quibus humoris noxij attractio ju-
vatur. Alvus nisi quotidie officium faciat, lenissimo
clystere aut glande stimuletur. Fugienda vehemen-
tes animi perturbationes omnes, ira praesertim, ac
timor: quorum hic, sanguinem praezum, ad in-
teriora retractum, circa cor detinet: illa,
astu majore eundem turbat & in-
flamat.

F I N I S.

